

Utrecht demonstratiestad

Raadsinformatiebijeenkomst 21 november 2023

Gemeente Utrecht

Hoofdpunten van deze presentatie

1. Hoe gaan we in Utrecht om met het demonstratierecht?
2. Dilemma's en uitdagingen bij het faciliteren van demonstraties
3. Uitkomsten onderzoek kennisgevingstermijn demonstraties

Demonstreren in Utrecht

- De vrijheid van meningsuiting en het demonstratierecht zijn grondrechten waar ruim baan aan wordt gegeven:
 - De wensen van de organisator zijn leidend.
 - Binnen de grenzen van de wet
 - Ongeacht de inhoud
 - Ruimte voor tegendemonstraties; in beginsel binnen zicht- en gehoorsafstand
 - Demonstraties mogen schuren en hinder veroorzaken

Demonstreren in Utrecht

- De burgemeester is het bevoegd gezag als het gaat om demonstraties
- Deze bevoegdheid is uitgewerkt in de Wet Openbare Manifestaties (Wom)
- Inzet is om demonstraties, conform de wens van de organisator, te faciliteren.
- Voorschriften of beperkingen enkel op basis van wettelijke gronden:
 1. (Ter bestrijding of voorkoming van) wanordelijkheden
 2. In verband met gezondheidsrisico's
 3. Ter bescherming van het verkeer
- Te onderbouwen met (politie)informatie

Demonstreren in Utrecht

- Om een demonstratie goed te kunnen faciliteren:
 - Vragen we aan organisatoren een kennisgeving (ook onaangekondigde demonstraties krijgen ruim baan!).
 - Zo weinig mogelijk 'drempels' vooraf.
 - Zijn een aantal ervaren drempels recentelijk weggenomen, mede n.a.v. gesprekken met Amnesty (kennisgevingsformulier aangepast, automatische ontvangstbevestiging, gemeentelijke website volgt nog).
 - Treden gemeenten en politie veelal vooraf in contact om afspraken te maken.
 - Denken wij mee over bv inzet verkeersregelaars, omleidingen, informeren omgeving

Dilemma's en uitdagingen

- Mogelijk strafbare uitingen tijdens een demonstratie
 - Beoordelen en optreden niet aan de burgemeester, maar aan het Openbaar Ministerie
 - Inzet: ook als dit gebeurt demonstratierecht zo lang mogelijk in stand houden.
- Strijdende grondrechten (bv. demonstraties bij abortuskliniek)
- Demonstraties die leiden tot toename van spanningen en polarisatie
- Blokkerende acties en protestacties in gebouwen (restaurants, banken, etc.)
- Toename aantal demonstraties en vaker complex (in omvang, duur, vorm en t.o.v. andere activiteiten in de stad)

Uitkomsten onderzoek kennisgevingstermijn

Onderzoeksvraag

In welke mate werken de kennisgevingstermijn, de wijze waarop de demonstraties aangekondigd moeten worden en de informatie die de gemeente vraagt aan de organisator drempelverhogend of afschrikwekkend voor het aankondigen van een demonstratie?

Gehanteerde onderzoeksmethode

- Data en documentenonderzoek
- Interviews met organisatoren demonstraties.

Onderzoeksconclusies

Conclusies

Uit de secundaire analyse van de administratieve data en de ervaringen van organisatoren zijn een vijftal conclusies te trekken over de kennisgevingstermijn, de kennisgevingsprocedure en de informatie die de gemeente vraagt aan organisatoren die willen demonstreren:

Conclusie 1. Veruit de meeste organisatoren dienen 48 uur of langer van te voren de kennisgeving in.

Conclusie 2. De kennisgevingstermijn als zodanig is voor organisatoren niet een relevant thema, waar het gaat om eventueel ervaren drempels bij het organiseren van een demonstratie. Duidelijkheid over wat te doen in het geval van een spontane demonstratie is dat wel.

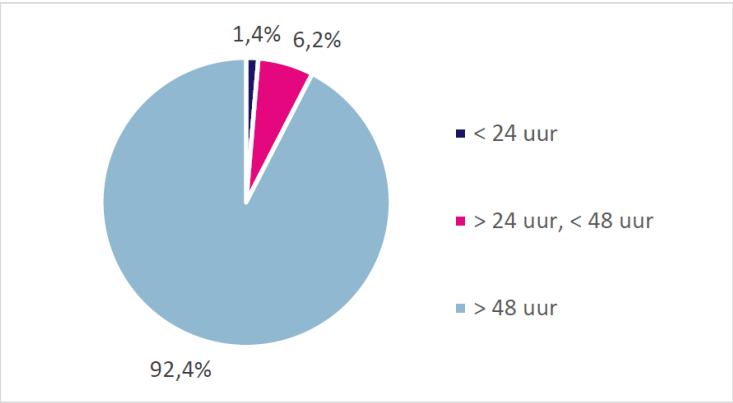
Conclusie 3. Organisatoren ervaren de communicatie vanuit de gemeente over het organiseren van demonstraties als duidelijk en vinden het kennisgevingsformulier begrijpelijk en makkelijk in te vullen. Het persoonlijke contact wordt gewaardeerd.

Conclusie 4. De toon van de informatie over demonstraties op de website van de gemeente wordt als (te) star en dwingend ervaren en niet passend bij het uitgangspunt dat een gemeente het demonstratierecht dient te faciliteren.

Conclusie 5. Ervaren en onervaren organisatoren kijken anders naar de kennisgevingsprocedure en hebben daarin verschillende behoeften en verwachtingen.

Cijfers en inzichten

Figuur 1: Percentage demonstraties 2020-2022 naar kennisgevingsduur in uur

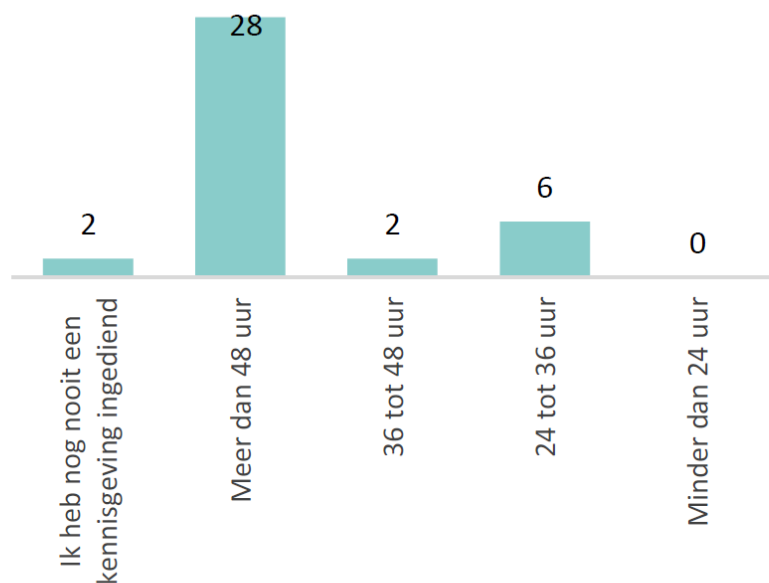
Tabel 3: Kennisgevingsduur voor een demonstratie uitgesplitst naar het jaar waarin de kennisgeving is gedaan

		Jaar kennisgeving		
		2020	2021	2022
Kennisgevings- duur	< 24 uur	6 (2,4%)	6 (1,4%)	2 (0,6%)
	> 24 uur, < 48 uur	24 (9,4%)	24 (5,7%)	16 (4,5%)
	> 48 uur	225 (88,2%)	387 (92,8%)	342 (95%)
		255 (100%)	417 (100%)	360 (100%)

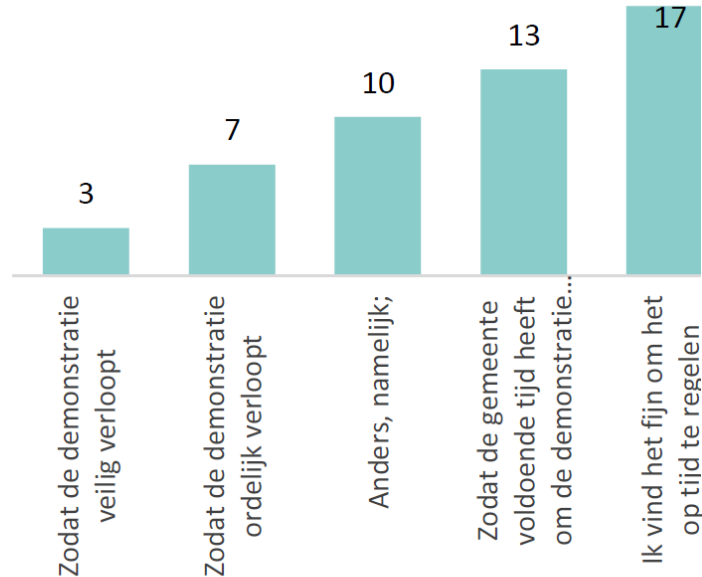
Cijfers en inzichten

Wat is op u van toepassing? Ik dien mijn kennisgeving meestal ... van tevoren in bij de gemeente Utrecht.

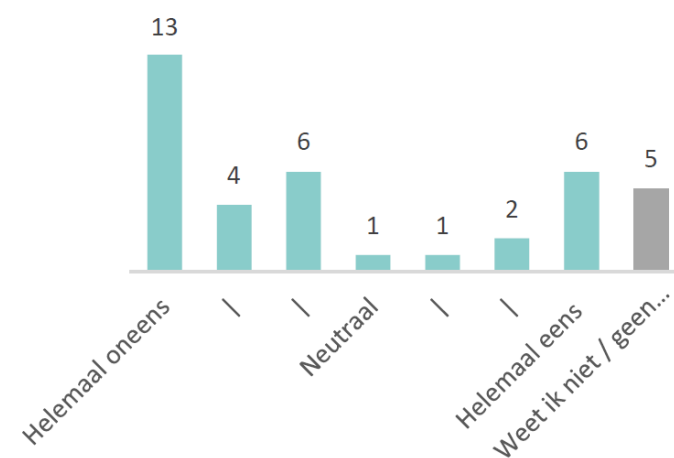
Enkele keuze, N=38

Waarom heeft u uw kennisgeving meer dan 48 uur van tevoren ingediend? Meerkeuze, N=28

Een kennisgevingstermijn van 48 uur zou voor mij een reden zijn om af te zien van een demonstratie. Zevenpuntsschaal, N=38

Figuur 3: Kennisgevingsduur invullers & redenen voor kennisgeving 48 uur of langer van tevoren

Vervolg

- U ontvangt binnenkort een raadsbrief met daarin:
 - Een update over ontwikkelingen op het demonstratiedossier
 - Het onderzoeksrapport over de kennisgevingsprocedure

